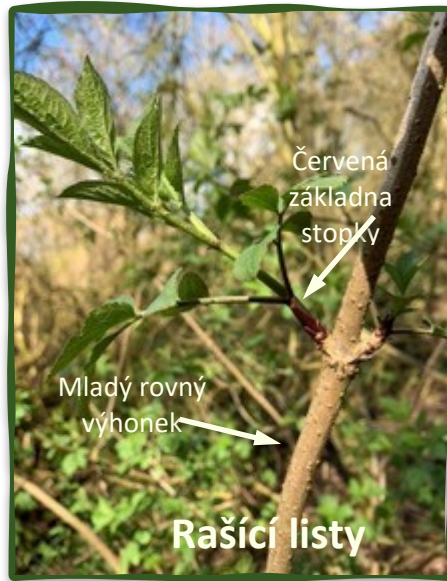

ID ROSTLIN: bez černý

Sambucus nigra L.

Jaro - časně léto

Listy černého bezu jsou velmi výrazné a vůně rostliny připomínající naftu je nezaměnitelná - někteří lidé ji považují za příjemnou - co myslíte vy?

Kůra větších větví je hluboce brázditá a korkovitá, zatímco nové výhonky bývají velmi rovné, vzpřímené s důlkovitým pruhováním (lenticelami) po celé délce.

Brzy na jaře se objevují stovky trsů nebo pupenů drobných zelených pupenů, které se mění ve vonné květy.

Botanický glosář (část 1)

Bobule - Dužnatý plod, obvykle s mnoha semeny uvnitř.

Složený list - List, který se skládá z více než jednoho lístku.

Dvouděložné rostliny (Dichotyledon) - Rostliny s rozvětvenými žilkami, připomínajícími síť.

Lístek - Jeden malý list, který tvoří součást seskupení dalších lístků.

Lenticely - Vyvýšené označení, které je prodyšným pórem.

Výhonek - Nový růst stonku nebo listů

Pruhování - Jemný hřeben, linie, rýha nebo barevné pruhy.

ID ROSTLIN: bez černý *Sambucus nigra*

Konec léta - začátek podzimu

Z bohatých trsů bílých květů se stávají malé lesklé černé bobule. Každá bobule má průměr přibližně 3-5 mm a každý trs může obsahovat až 100 bobulí.

Konec podzimu - zima

Časně podzimní listové pupeny vždy vypadají karmínově červeně a jsou zbrázděné vyrůstajícími listy. Bez je opadavý, takže na konci podzimu ztrácí letošní listy. V zimě se na kůře někdy objevují zelené řasy.

Zralé bobule

**Nevařené plody
černého bezu jsou
jedovaté**

Bezový keř

Uspořádání listů

Vroubkování
ve tvaru důlků

Mladé rovné
výhonky

Pith

Dřevokazná houba (*Auricularia auricula-judae*)

Přidružení parazité

Dřevokazná houba roste na starších větvích a lze ji pozorovat po celý rok, a to buď zaschlou a svráštělou za suchého počasí, nebo plně zralou po dešti.

Pokud do mladého výhonu říznete, uvidíte v jeho středu měkkou houbovitou dřev, kterou lze snadno vydloubnout pomocí stanového kolíku nebo bambusové tyčky.

ID ROSTLIN: bez černý

Sambucus nigra L.

Fakta:

SOUČASNÝ STAV: Běžný

LOKACE: Vyskytuje se téměř všude v Evropě

Popis rostliny (Taxonomie)

Člen čeledi pižmovkovitých (*Adoxaceae*). Dvouděložné rostliny. Opadavá dřevina, kvetoucí keř nebo malý strom dorůstající výšky až 10 m.

Květy od května do července

Struktura květu: Krémově bílý deštník s plochým vrcholem (10-20 cm v průměru) připomínající otevřený deštník.

Plody od srpna do září.

Známé jako bobule. Zpočátku zelené, po dozrání se mění na karmínové a pak černé.

Listy

Zpeřené zubaté listy v protilehlých párech.

Stanoviště

Vyskytuje se v lesích, živých plotech a křovinatých pustlinách. Má rád úrodné půdy a rychle osídluje narušené půdy. Často se vyskytuje vedle kopřiv, které mají rovněž rády půdu bohatou na živiny. Bez černý je hostitelem parazitické houby ucháče (*Auricularia auricula-judae*).

Jedlý - Květy a plody jsou po uvaření jedlé, ale listy a větvičky obsahují toxické množství kyanogenních glykosidů.

S listy a větvičkami lze bezpečně manipulovat a hrát si s nimi, ale stejně jako u všech rostlin je třeba si po manipulaci s nimi a před jídlem vždy umýt ruce.

Magický - Magicky silná rostlina. Pokud ji pálíte, uvidíte ďábla, nebo pokud ji pěstujete u svého domu, odradí ďábla a zažene zlo.

POTRAVNÍ SÍŤ

Nektar sbíraný včelami
Bobule, které konzumují ptáci
Múry kladou vajíčka a jejich larvy se živí listy.

NAPODOBITELE :

Mezi podobné rostliny, které se s ním zaměňují, patří: (*Viburnum lantana*) a jeřáb (*Sorbus aucuparia*), které mají bílé nebo krémové květy ve tvaru deštníku. Stejně jako jeřabina má méně protilehlých párových zpeřených zubatých listů, které nejsou tak úhledně vykrojené a rozložené na stopkách. Když nekvetou, jsou listy, hluboce brázděná kůra a "benzinový" zápach klíčem k identifikaci.

DALŠÍ NÁZVY

Také známý jako bezinka, kozička, smradinky, psí bez, baza, habzina.

Na co se zaměřit

Nejlepší doba na pozorování a využití

To záleží na tom, co s ním chcete dělat!

- Na jaře sbírejte hojné květy černého bezu a připravte si z nich bezinkový nálev, čaj nebo lívance - ale pozor, nevařené květy a plody jsou jedovaté!
- Na jaře, kdy stoupající míza usnadňuje odstraňování kůry, si z bezu vyrobte píšťalky (někdy známé jako májové píšťalky), střelky z hrachu a tužky.
- Na podzim sbírejte bobule, ze kterých se vyrábí rostlinná barviva, bezový nápoj a... víno!
- Ze starších podzemních stonků si můžete vyřezat vlastní bezovou hůlku.

Stonek a kmen

Všímejte si hluboce brázděné a korkovité kůry starších stromů a mladých rovných výhonů s důlkovitým pruhováním.

Houba Jidášovo ucho je k vidění po celý rok, a to buď zaschlá a scvrklá za sucha, nebo plně "rosolovitá" po dešti.

Botanický glosář (část 2)

Protilehlé (listy) - listy, které jsou na stonku naproti sobě.

Zpeřený list - Složený list s více než 3 lístky uspořádanými v protilehlých párech.

Jádro - Měkká houbovitá hmota ve středu stonků mladých rostlin.

Taxonomie - Vědecká praxe zabývající se určováním, popisem, pojmenováním a klasifikací organismů na Zemi.

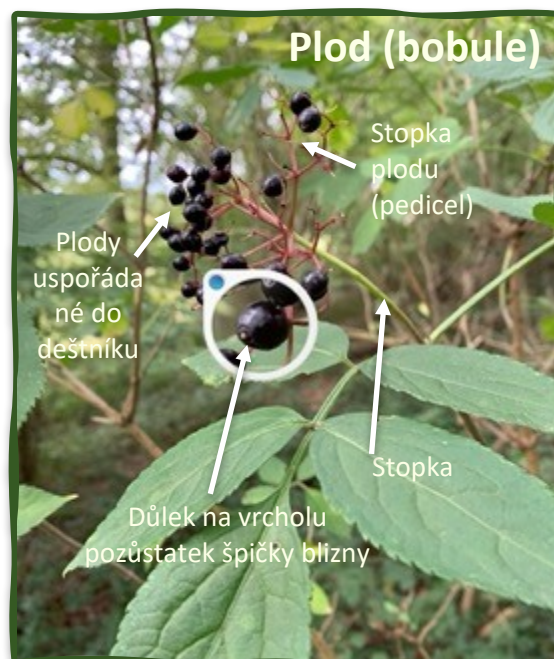
Deštník - Skupina květních stonků vyznačujících ven jako paprsky deštníku.

Žilnatina - část listu, která přenáší živiny.

Řapík - Stonek listu.

Přibližte si bez pomoci virtuální prohlídky ve filmotéce Pappus.

Doplňkový slovník

Úrodná půda - půda, která obsahuje všechny hlavní živiny pro růst rostlin (např. dusík, fosfor, draslík).

Největší a nejstarší: Bez černý obvykle nedosahuje velkých rozměrů ani stáří, avšak ve francouzské Haute-Savoie roste bez černý s obvodem 2 m, což je na tento strom pozoruhodná velikost. Životní styl ve Francii musí být velmi dobrý. Obvyklá maximální výška je 15 m.

Viz Matematika 12: výška stromů

Globální riziko vyhynutí druhů (IUCN – Červený seznam)

